

УДК 378. 147:37.013.42:340

USING THE CASE METHOD IN THE FORMATION OF LEGAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION

ВИКОРИСТАННЯ KEYС МЕТОДУ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Puhach S.V. / Пугач С.В.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-3998-3443>

Dragomanov Ukrainian State University,

Kyiv, 9 Pyrogo Street, 01601

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,

Київ, Пирогова, 9, 01601

Анотація. У даній статті авторська увага зосереджена на розгляді можливості застосування кейс-методу в процесі формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти. Зокрема, наголошується на ефективності даного методу для розвитку аналітичного та рефлексивного мислення здобувачів педагогічного фаху, формування у них практичних навичок застосування правових норм у професійній діяльності. Підкреслюється, що кейс-метод нівелює традиційне розмежування між теоретичним засвоєнням знань та їх практичним застосуванням, що сприяє усвідомленню цінності права, розвитку правової свідомості та правової культури. Акцентується увага на наявності низки суттєвих обмежень, які можуть ускладнювати повноцінне використання кейс-методу. Тим не менш, автор доходить висновку про доцільність використання кейс-методу в процесі формування правової компетентності, з огляду на його можливості забезпечити інтеграцію правових знань, умінь та навичок у загальний процес професійної підготовки майбутніх вчителів технологічної освіти, що є актуальним у контексті модернізації вітчизняної освіти та зростання вимог до якості педагогічної освіти.

Ключові слова: кейс-метод, компетентнісний підхід, правова компетентність, професійна підготовка майбутніх вчителів технологічної освіти, технологічна освітня галузь.

Вступ.

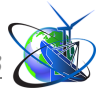
Впровадження компетентнісного підходу в освітній процес зумовило необхідність модернізації навчальних програм та практики викладання з акцентом на формування у здобувачів освіти здатності практичного застосування набутих знань, вмінь та навичок. З огляду на це, поширення набули інтерактивні методи навчання, націлені на підвищення пізнавальної активності здобувачів освіти, їх залученості в якості активного учасника навчального процесу. Сучасній педагогічній теорії та практиці відома ціла низка інтерактивних методів навчання, за допомогою яких формуються й розвиваються компетентності здобувачів освіти, здійснюється їх підготовка до

майбутньої професійної діяльності. Одним з таких методів є кейс-метод, який дозволяє вийти за межі теорії та простого накопичення знань в процесі навчання задля посилення їх практичної значущості.

Вважається, що вперше кейс-метод був запроваджений у Гарвардській школі права у 1870 р. професором К.К. Ленгделлом, який на своїх заняттях використовував матеріали реальних судових справ і наполягав на тому, щоб студенти опрацьовували оригінальні джерела – кейси – і робили власні висновки. З метою вільного та зручного доступу студентів до першоджерел, професор Ленгделл зібрав низку судових кейсів, які були опубліковані у вигляді збірника «Cases on Contracts» (1871 р.), який став першим у світі прикладом використання кейсів судових справ для викладання права [1, с.279]. Відомо, що спочатку нововведення професора Ленгделла зустріли величезний опір з боку студентів. На тлі поширення інформації про новий підхід Гарварду до юридичної освіти, кількість студентів у школі скоротилася зі 165 до 117, що спонукало Бостонський університет відкрити власну школу права. Лише на початку 1900-х років, коли Чиказька, Колумбійська, Єльська та інші елітні школи права звернулись до методу кейсів, і коли успішні студенти професора Ленгделла із захопленням розповідали про свій досвід вивчення права в Гарварді, кейс-метод почав набувати популярності і до 1920 р. став провідним у правовій освіті [2, с.58].

Гарвардська бізнес-школа, заснована у 1908 р. не впроваджувала кейс-метод до 1920 р. Лише після того, як її очолив випускник школи права, який активно пропагував використання даного методу, переконав професора маркетингу створити першу збірку бізнес-кейсів. І вже на кінець десятиліття кейси використовувались практично на усіх курсах. Використання кейс-навчання у Медичній школі було запроваджене лише у 1985 році. Усі кейси були розроблені з метою поглибленого засвоєння студентами фундаментальних теоретичних знань шляхом їхнього безпосереднього застосування до практичних клінічних ситуацій – здебільшого на основі історій хвороб окремих пацієнтів. Ці кейси були покладені в основу новаторської навчальної програми «Новий шлях», яка докорінно трансформувала доклінічний етап підготовки, замінивши традиційні

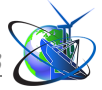

лекції на активні форми навчання [2, с.56].

У 50-х рр. XX ст. професор права Колумбійського університету Е.Паттерсон узагальнюючи існуючі на той час наукові доробки щодо використання кейс-методу в процесі вивчення права, виокремив кілька важливих педагогічних аспектів даного методу, зокрема:

- участь студентів в обговоренні як невід’ємна риса кейс-методу;
- кейси, що вивчаються не повинні використовуватися лише як «ілюстративні» приклади викладеного викладачем матеріалу, натомість вони є первинними джерелами, на основі вивчення яких студент самостійно формулює свої висновки;
- кейсбук повинен містити як «хороші» кейси (тобто такі, що демонструють зразкове застосування права), такі і «погані» (суперечливі, помилкові, неоднозначні), що сприяє активному залученню студентів до критичного аналізу, розвитку аргументації та формуванню власної обґрунтованої позиції;
- вивчення кейсів викликає у студентів емоційний інтерес, оскільки вони значно цікавіші за абстрактні, формалізовані узагальнення, що містяться у підручниках чи лекціях;
- кейс-метод навчає студентів розв’язувати практичні проблеми, тобто виконувати ту роботу, яку їм доведеться здійснювати в майбутньому як практикуючим юристам [3, с.6-7].

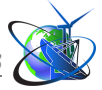
Застосування кейсів як інструменту вивчення права дозволило в подальшому сформулювати універсальні підходи до розвитку у здобувачів освіти критичного мислення, аналітичних навичок, здатності приймати обґрунтовані рішення. При цьому важливо відзначити, що кейс-метод не лише активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти, але й сприяє формуванню професійної ідентичності, занурюючи майбутнього фахівця у ситуацію, наближену до реальної практики. Завдяки таким своїм перевагам кейс-метод став одним з методів навчання, який активно використовується в межах компетентнісного підходу в сучасній освіті.

Основний текст.

Формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти є необхідною умовою їх якісної професійної підготовки, адже правова обізнаність сприяє усвідомленому та відповідальному виконанню професійних обов'язків щодо забезпечення прав та інтересів учасників освітнього процесу, дотримання законодавчих норм, що регулюють трудові, освітні, етичні, ціннісні, безпекові аспекти педагогічної діяльності. Особливої значущості правова компетентність майбутніх вчителів технологічної освіти набуває в умовах цифрової трансформації, за яких не лише виникають нові можливості для реалізації прав і свобод, але й з'являються нові способи їх порушення [4, с.4]. Крім того, необхідність формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти корелюється з тим, що освіта має прагнути не лише підготувати молодь до світу праці, але й надати здобувачам освіти знання, уміння та навички, необхідні для того, щоб стати активними, відповідальними та свідомими громадянами [5, с.4].

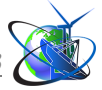
Зміст професійної підготовки майбутніх вчителів технологічної освіти визначається технологічною освітньою галуззю. З огляду на її мету, яка полягає у «реалізації творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження», а також враховуючи вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів з технологічної освітньої галузі [6], майбутні вчителі технологічної освіти повинні володіти не лише політехнічними знаннями, уміннями та навичками, але й мати належний рівень правової обізнаності. Очевидно, що ефективне формування правової компетентності у значній мірі залежить від методів навчання, які використовуються в освітньому процесі. Зважаючи на те, що правова компетентність передбачає набуття не лише комплексу теоретичних правових знань, але й практичних навичок їх

застосування, тому цілком доцільним є використання кейс-методу, ключовою педагогічною пресупозицією якого є переконання, що студенти навчаються краще, коли активно залучені до процесу навчання через розв'язання проблем, ніж коли вони є пасивними отримувачами роз'яснень викладача [3, с.5]. При цьому важливо відзначити, що використання кейс-методу для формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти вимагає врахування, по-перше, особливостей їх професійної підготовки, націленої на розвиток у здобувачів педагогічного фаху технологічного мислення, основу якого становить «сукупність знань природничо-наукового, загальнотехнічного, технологічного, проектно-конструкторського характеру» [7, с.97]; по-друге, специфіку власне майбутньої професійної діяльності, яка полягає у тому, що вчителі технологічної освіти працюють в умовах підвищеної відповідальності за безпеку освітнього середовища, координують проектну діяльність учнів з використанням різноманітного обладнання та матеріалів, цифрових технологій і ресурсів. З огляду на це, кейс-метод повинен бути зорієнтований на створення навчальних ситуацій, максимально наближених до реальних умов професійної діяльності, за яких студенти можуть набувати практичних умінь та навичок щодо застосування правових норм, аналізувати нормативно-правові документи, ухвалювати правомірні рішення, а також сприяти розвитку правової свідомості, професійної етики та відповідальності здобувачів педагогічного фаху.

З метою ефективного використання кейс-методу для формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти доцільно класифікувати навчальні кейси на основі галузей права, що дозволяє систематизувати правовий зміст навчальних ситуацій, забезпечити їх зв'язок із реальними аспектами професійної діяльності. Класифікація навчальних кейсів за галузями права для формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти може бути наступною:

- *Кейси з трудового права*, в межах яких висвітлюються питання правового регулювання трудових відносин педагогічних працівників, дотримання прав вчителя як найманого працівника, особливості оформлення трудових відносин,

вирішення трудових спорів і таке інше.

- Кейси з авторського права та суміжних прав націлені на питання правового регулювання створення, використання та поширення об'єктів інтелектуальної власності в освітній діяльності.

- Кейси з освітнього права присвячені нормативно-правовому регулюванню освітнього процесу, питанням академічної доброчесності та академічної свободи, правовим засадам інклюзивної освіти тощо.

- Кейси із антикорупційного законодавства в яких розглядаються питання пов'язані з конфліктом інтересів, правовими аспектами запобігання корупції в закладах освіти, одержання неправомірної вигоди та отримання подарунків, юридичною відповідальністю за порушення норм антикорупційного законодавства, правовий статус та захист викривачів тощо.

- Кейси із законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища зорієнтовані на розгляд питань щодо правових механізмів забезпечення екологічної безпеки, реалізації екологічних прав та обов'язків у галузі охорони навколишнього природного середовища, дотримання норм екологічної безпеки в закладах освіти, правових засад сталого розвитку.

Впровадження класифікації навчальних кейсів за галузевою ознакою, на наш погляд, сприятиме забезпеченню цілісного, системного підходу до формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти, адже правові кейси сприяють поглибленому розумінню правового виміру професійної діяльності, усвідомленню важливості дотримання правових норм як під час виконання трудових функцій, так і у повсякденному житті, підвищенню рівня готовності до правомірної поведінки. Разом з тим, застосування кейс-методу вимагає створення та дотримання низки педагогічних, методичних та організаційних умов.

Загалом метод кейс-стаді заперечує традиційний формат навчання згідно з яким студенти повинні спочатку пасивно засвоювати знання, а вже потім, опанувавши їх, застосовувати на практиці. Разом з тим, хоча цей метод, вочевидь, краще за більшість інших форматів навчання сприяє формуванню у

студентів компетентностей, акцентує увагу на практико орієнтованих навичках, які підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці, а більш високий рівень мотивації студентів часто розглядається як очікувана перевага кейс-методу, на практиці робота з кейсами може нести ризик демотивації [8, с.265]. Серед демотивуючих факторів варто окремо вказати на неналежний рівень теоретичних знань у студентів. З огляду на це, ефективність застосування кейс-методу для формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти у значній мірі залежить від рівня сформованості теоретичних правових знань. В іншому випадку, вивчення кейсів матиме поверхневий характер і відображатиме лише загальне уявлення про правові ситуації, що знижує потенціал кейс-методу щодо формування правової компетентності.

Таблиця 1. Ключові умови забезпечення ефективності кейс-методу у формуванні правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти

Умова	Зміст умови
Чітке визначення цілей навчання	Спрямованість кейсів на формування системи правових знань, набуття вмінь та навичок їх практичного застосування
Актуальність та професійна релевантність кейсів	Відтворення реальних/типових професійно значимих правових ситуацій. Врахування динамічних змін правового контексту професійної діяльності
Професійна підготовленість викладача	Вільне володіння методикою кейс-навчання, забезпечення фасилітації процесу навчання, стимулювання пізнавальної активності, критичного та рефлексивного мислення студентів
Активне залучення студентів	Організація роботи у групах, дискусій та обговорень з метою розвитку навичок аргументації та прийняття обґрунтованих рішень
Методичне та дидактичне забезпечення	Наявність інструкцій до кейсів, допоміжних матеріалів, чітких критеріїв оцінювання.

Визнаючи доцільність використання кейс-методу для формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти, все ж слід погодитися з думкою тих дослідників, які застерігають від сприйняття даного методу як

панацеї від усіх проблем освітнього процесу, підкреслюючи, що очікувані переваги слід розглядати з урахуванням недоліків даного методу навчання. Кейс-метод, наголошують німецькі дослідники Е.Шрьотер та М.Рьобер, не володіє монополією на стимулювання навчально-пізнавальної активності студентів чи на перенесення академічних знань у практичну площину. Проте, кейс-метод збагачує «репертуар навчальних форматів» і якщо його правильно використовувати, він, вочевидь, сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців [8, с.271].

Висновки.

Формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти є комплексним процесом, який поєднує в собі набуття теоретичних правових знань та практичних навичок їх застосування в професійній діяльності. З огляду на те, що провідною особливістю компетентнісного підходу є спрямованість на формування та розвиток здатності застосовувати отримані знання на практиці, тому особлива увага приділяється інтерактивним методам навчання, серед яких провідне місце посідає кейс-метод. Дидактичні переваги кейс-методу, його практикоорієнтованість, яка полягає у можливостях відтворювати реальні професійні ситуації, безумовно роблять його перспективним інструментом у формуванні правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти. Втім, існує низка суттєвих обмежень, які можуть ускладнювати його повноцінне використання. Зокрема, відсутність належного методичного супроводу, недостатній рівень підготовки здобувачів педагогічного фаху до аналізу професійно значимих правових ситуацій, що в кінцевому підсумку призводить до поверхневого, формального засвоєння матеріалу. Тим не менш, доцільність використання даного методу в процесі формування правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти зумовлена тим, що він нівелює традиційне розмежування між теоретичним засвоєнням знань та їх практичним застосуванням, сприяє подоланню дихотомії між академічною підготовкою та практичною професійною діяльністю, що є ключовим у формуванні правової компетентності майбутніх вчителів технологічної освіти.

Література

1. Schofield W. Christopher Columbus Langdell. *The American Law Register*. 1907. Vol. 55, No 5. P. 273-296. URL: <https://doi.org/10.2307/3307175> (дата звернення 04.04.2025).
2. Garvin D.A. Making the case: Professional education for the world of practice. *Harvard Magazine*. 2003. No 106 (1). P. 56-65. URL: <https://caseresources.hsph.harvard.edu/publications/making-case-professional-education-world-practice> (дата звернення 04.04.2025).
3. Patterson E.W. The case method in American legal education: its origins and objectives. *Journal of legal education*. 1951. Vol. 4, No 1. P. 1-24. URL: <https://jle.aals.org/home/vol4/iss1/1/> (дата звернення: 03.04.2025).
4. OECD. Rights in the digital age: challenges and ways forward : OECD digital economy papers. 2022. №347. 28 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rights-in-the-digital-age_d3a850de/deb707a8-en.pdf (дата звернення 05.04.2025).
5. OECD. The future of education and skills. Education 2030. The Future We Want. E2030 Position Paper. 2018. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf (дата звернення 07.04.2025).
6. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 10.04.2025).
7. Кільдеров Д.Е. Підготовка майбутніх учителів технологій на засадах інтегрованого навчання : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2017. 563 с.
8. Schröter E., Röber M. Understanding the case method: Teaching public administration case by case. *Teaching Public Administration*. 2022. Vol. 40(2). P. 258-275. URL: DOI: 10.1177/01447394211051883

References

1. Schofield, W. (1907). Christopher Columbus Langdell. *The American Law Register*, 55(5), 273-296. <https://doi.org/10.2307/3307175>

2. Garvin, D.A. (2003). Making the case: Professional education for the world of practice. *Harvard Magazine*, 106 (1), 56-65. <https://caseresources.hsph.harvard.edu/publications/making-case-professional-education-world-practice>
3. Patterson, E.W. (1951). The case method in American legal education: its origins and objectives. *Journal of legal education*, 4 (1), 1-24. <https://jle.aals.org/home/vol4/iss1/1/>.
4. OECD (2022). Rights in the digital age: challenges and ways forward: OECD digital economy papers, №347. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rights-in-the-digital-age_d3a850de/deb707a8-en.pdf.
5. OECD (2018). The future of education and skills. Education 2030. The Future We Want. E2030 Position Paper. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf
6. Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State standard of basic secondary education]. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2020). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
7. Kilderov, D.E. (2017). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv tekhnolohii na zasadakh intehrovanoho navchannia*. FOP Maslakov.
8. Schröter, E., Röber, M. (2022). Understanding the case method: Teaching public administration case by case. *Teaching Public Administration*, 40(2), 258-275. DOI: 10.1177/01447394211051883.

Abstract. *This article focuses on exploring the potential of employing the case method in the process of developing legal competence among future teachers of technology education. In particular, the study emphasizes the effectiveness of this method in fostering analytical and reflective thinking in prospective educators, as well as in shaping their practical skills in applying legal norms within professional contexts. It is highlighted that the case method helps to bridge the traditional gap between theoretical knowledge acquisition and its practical application, thereby promoting an understanding of the value of law, the development of legal awareness, and the cultivation of legal culture. At the same time, attention is drawn to a number of significant limitations that may hinder the comprehensive implementation of the case method. Nevertheless, the author concludes that the use of the case method in the formation of legal competence is both appropriate and beneficial, given its potential to integrate legal knowledge, skills, and abilities into the overall process of professional training of future technology education teachers—an objective that is especially relevant in the context of the modernization of national education and the growing demands for quality in teacher training.*

Keywords: *case method, competency-based approach, legal competence, professional training of future technology education teachers, technological education field.*